

ANALIZA ARHEOZOOLOGICĂ A OFRANDELOR DINTR-UN MORMÂNT DIN PERIOADA AVARĂ TIMPURIE DIN SITUL NĂDLAC – *IM* (JUD. ARAD)*

VALENTIN DUMITRAȘCU**

Rezumat: Într-un mormânt de femeie din perioada avară timpurie descoperit în situl Nădlac – *IM*, au fost descoperite resturi scheletice de la două vite domestice, un adult și un juvenil. Niciunul dintre animale nu a fost depus întreg; de la vaca adultă au fost depuse doar capul și extremitățile membrelor, iar de la vițel lipsesc membrele anterioare și mandibulele.

Cuvinte-cheie: avari, mormânt, ofrandă, *Bos taurus*, urme de tăiere

În cursul săpăturilor din situl Nădlac – *IM* au fost cercetate patru morminte, dar numai în complexul 86 au fost descoperite resturi animale. Astfel, din complexul amintit au fost prelevate resturi scheletice de la doi indivizi de vită domestică (*Bos taurus*): un adult și un juvenil. Părțile din corpurile animalelor au fost depuse, probabil, pe sicriul care conținea corpul defunctului.

***BOS TAURUS* – ADULT, FEMELĂ (fig. 1–4)**

Animalul adult este reprezentat prin cap și membrele distale. Raportat la scheletul uman, capul vitei a fost depus la mică distanță de craniu, ușor înclinat pe partea dreaptă, iar membrele animalului sunt așezate de o parte și de alta a corpului defunctului, începând din zona craniului până în regiunea femurală, respectând ordinea naturală a acestora (întâi membrele anterioare și apoi cele posterioare). Este prezentă și prima vertebră (atlas) care prezintă caudal urme fine de lamă lăsate în timpul dezarticulării de restul coloanei (decapitare). Pe ambele mandibule, pe fața exterioară, au fost identificate urme de lamă produse în timpul descărnării acestora (prelevarea mușchiului maseter). Membrele distale au fost separate de restul corpului prin lovituri cu un obiect fără tăiș, contondent, aplicate la nivelul tibiei și radiusului. Au fost depuse doar părțile anatomice cu valoare alimentară scăzută.

* Pentru analiza arheologică, vezi Gáll, Mărginean, Ursuțiu 2020; pentru analiza antropologică, vezi Andreica Szilagyi, Peter 2020.

** Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București; e-mail: validumitrașcu@yahoo.com.

Înălțimea la greabăn a vitei a putut fi estimată pe baza metacarpianului drept, singurul os lung complet. Cea mai mică valoare¹ este de 109,8 cm și cea mai mare² este de 115,8 cm. Alte valori calculate³ se apropie de cea minimă (110,1 cm, respectiv 110,7 cm). Toate estimările indică un animal de talie mică. Metapodiile și falangele nu prezintă semne care ar indica utilizarea animalului pentru tracțiune. De asemenea, nu au fost identificate semne de patologie.

***BOS TAURUS* – JUVENIL** (fig. 4, dreapta)

Scheletul incomplet al animalului juvenil a fost descoperit în conexiune anatomică, așezat în regiunea membrului inferior drept al defunctului. Lipsesc membrele anterioare (de la scapulă la falange) și mandibulele, fiind reprezentat prin scheletul axial (craniu, vertebre, coaste) și membrele posterioare (coxal, femure, tibii, metatarsiene), fără falange. Din membrele anterioare nu a fost descoperit nici un fragment osos, ceea ce poate însemna că acestea au fost detașate de corp înaintea înhumării. De asemenea, este posibil ca și mandibulele și falangele să fi fost detașate. Scheletul animalului juvenil, fiind foarte fragil, are o stare de conservare precară, însă acest fapt nu poate explica absența completă a oaselor membrilor anterioare. Tot din cauza conservării precare nu pot fi evidențiate potențiale urme de lamă care ar fi putut fi lăsate în timpul detașării părților absente.

BIOMETRIE

Măsurătorile au fost efectuate după von den Driesch (1976) și sunt exprimate în milimetri. Elementele măsurate provin de la individul adult.

Mandibula sin.	
3	106,16
5	231,46
6	291,92
7	127,53
8	81,57
9	46,66
10 (L M ₃)	35,71
10 (B M ₃)	15,01
12	148,38
13	141,74
15a	69,92
15b	49,04
15c	37,35

¹ Estimată după Talkin 1960.

² Estimată după Boessneck 1956.

³ Estimate după Fock 1966 și Matolcsi 1970.

	Metacarpus dex.	Metatarsus dex.	Tibia dex.
GL	183,53		
Bp	51,36	42,10	
SD	26,30	22,63	
DD	20,18	21,19	
Bd	50,41		55,41

	Boessneck 1956	Țalkin 1960	Fock 1966	Matolcsi 1970
Înălțimea la greabăn (după metacarpus dex.)	1158,07	1097,51	1101,18	1106,68

Astragalus dex.	
GLl	58,33
GLm	54,24
DI	32,72
Dm	30,69
Bd	36,44

Os centrotarsale dex.	
GB	47,72

Calcaneus dex.	
GL	118,67

	Phalanx I ant.	Phalanx I post.	Phalanx II ant.
GL/Glpe	51,35	54,92	33,57
Bp	26,90	24,66	25,88
SD	21,70	19,39	20,94
Bd	24,33	20,95	22,66

Phalanx III ant.	
DLS	59,32
Ld	42,91
MBS	20,75

CONCLUZII

În complexul 86 au fost descoperite depuneri care constau din părți scheletice de la două animale (*Bos taurus*), respectiv un adult și un juvenil. De la animalul adult au fost depuse capul și extremitățile membrelor, iar animalul juvenil este, de asemenea, incomplet. În cazul vitei adulte, până și mușchii mandibulei au fost prelevați înainte de depunere, iar segmentele membrelor depuse sunt extremități care sunt frecvent aruncate pentru că nu conțin carne. În cazul vițelului, cu toate că nu s-au păstrat urme de tăiere care să ateste activități de tranșare, putem observa intervenții asupra corpului acestuia. Lipsesc membrele anterioare, ca și mandibulele și falangele. Este posibil să fi fost jupuit înainte de depunere și falangele să fi rămas atașate de piele, iar membrele anterioare și mandibulele ar fi putut fi păstrate pentru consum. În concluzie, ofrandele pot fi considerate simbolice, deoarece au fost depuse părți cu valoare alimentară ne semnificativă.

Mulțumiri

Studiul materialului faunistic a fost parțial susținut financiar de grantul Ministerului Cercetării și Inovării, CNCS-UEFISCDI cu numărul PN-III-P1-1.2-PCCDI-2017-0686

BIBLIOGRAFIE

Andreica Szilagyi, Peter 2020	L. Andreica Szilagyi, S. Peter, <i>Analiza antropologică a scheletelor descoperite în situl Nădlac – IM</i> , SCIVA 71, 1-2, 2020, p. 59–70.
Boessneck 1956	J. Boessneck, <i>Ein Beitrag zur Errechnung der Widerristhöhe nach Metapodienmaßen bei Rindern</i> , ZTZ, 68, 1, 1956, p. 75–90.
von den Driesch 1976	A. von den Driesch, <i>A guide to the measurement of animal bones from archaeological sites</i> , Peabody Museum 1, Harvard University, 1976.
Fock 1966	J. Fock, <i>Metrische Untersuchungen an Metapodien einiger europäischer Rinderrassen</i> , Diss., München, 1966.
Gáll, Mărginean, Ursuțiu 2020	E. Gáll, F. Mărginean, A. Ursuțiu, <i>Descoperiri arheologice privind populația de la est de Tisa în secolele VI–VII. Studiu de caz: grupul de morminte din situl Nădlac – IM (jud. Arad)</i> , SCIVA 71, 1-2, 2020, p. 23–57.
Matolcsi 1970	J. Matolcsi, <i>Historische Erforschung der Körpergröße des Rindes auf Grund von ungarischem Knochenmaterial</i> , ZTZ 87, 2, 1970, p. 89–137.
Țalkin/Цалкин 1960	В.И. Цалкин, <i>Изменчивость метаподий и ее значение для изучения крупного рогатого скота древности</i> , Бюллетень Московского общества испытателей природы, отдел биологии 65, 1, 1960, p. 109–126.

ZOOARCHAEOLOGICAL ANALYSIS OF AN EARLY AVAR GRAVE'S OFFERINGS FROM NĂDLAC – IM SITE (ARAD COUNTY)

ABSTRACT

In a woman's grave of the Early Avar Period discovered at Nădlac – IM site, skeletal remains from two domestic cattle, an adult and a juvenile were found. None of the animals were deposited in a complete state, only the head and extremities of the limbs were deposited from the adult cow, and the calf lacked the anterior limbs and the mandibles.

Keywords: Avars, grave, offering, *Bos taurus*, cut marks

LIST OF CAPTIONS

Fig. 1. Nădlac – IM. Feature 86. *Bos taurus*, adult female. Right mandible with cut marks.

Fig. 2. Nădlac – IM. Feature 86. *Bos taurus*, adult female. Left mandible with cut marks.

Fig. 3. Nădlac – IM. Feature 86. *Bos taurus*, adult female. Atlas with cut marks.

Fig. 4. Nădlac – IM. Feature 86. *Bos taurus*. Schematic representation of the preserved skeletal parts. The arrows indicate impact points for bone breakage. The straight lines indicate knife cut marks for disarticulation and flesh removal. Left – the adult animal, right – the juvenile animal.

Fig. 1. Nădlac – IM. Complexul 86. *Bos taurus*, femelă adultă. Mandibula dreaptă cu urme de lamă.

Fig. 2. Nădlac – IM. Complexul 86. *Bos taurus*, femelă adultă. Mandibula stângă cu urme de lamă.

Fig. 3. Nădlac – IM. Complexul 86. *Bos taurus*, femelă adultă. Atlas cu urme de lamă.

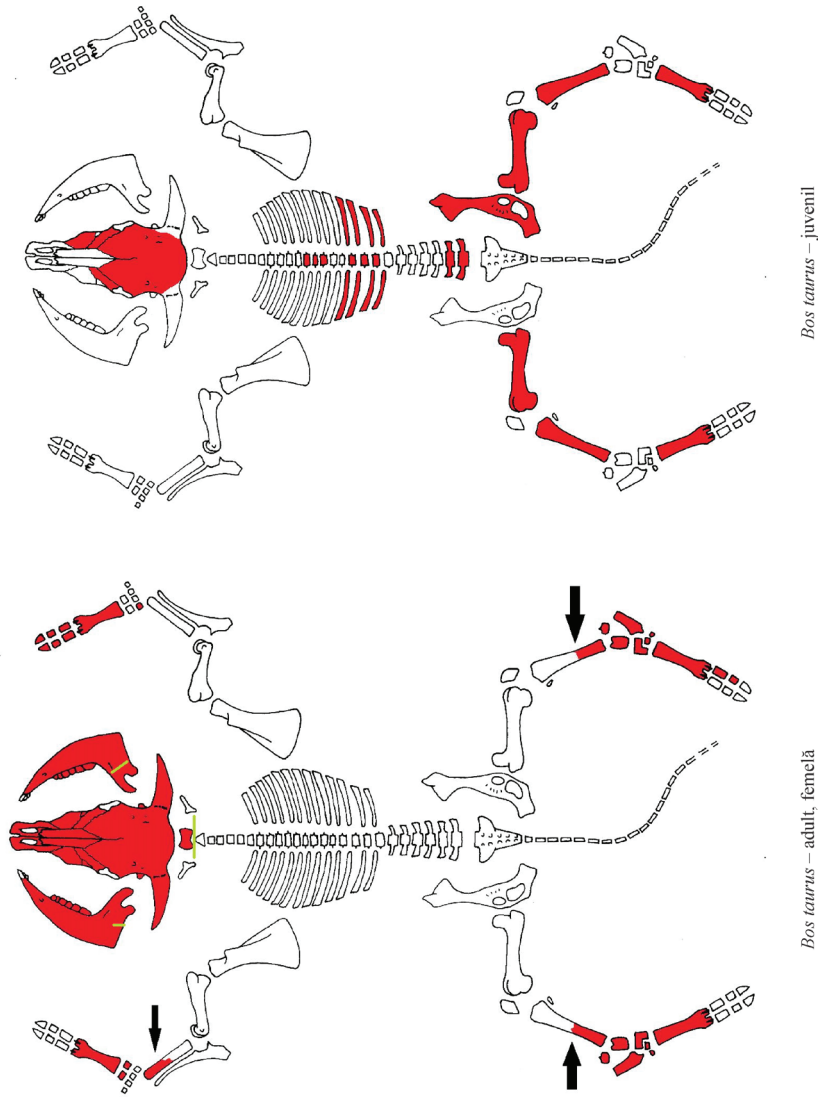

Fig. 4. Nădlac – IM. Complexul 86. *Bos taurus*. Reprezentarea schematică a părților scheletice prezente în mormânt. Săgețile indică urme de impact pentru spargerea oaselor. Linii drepte indică urme fine de lamă (cuiț) lăsate în urma dezarticulării și descărnării. Stânga – animalul adult, dreapta – animalul tânăr.

